

Velká marketingová hra o důchodovou reformu

---

prof. Ing. Jaroslav Vostatek, CSc.

Vysoká škola finanční a správní

Dnešní vrcholové expertní diskuse o důchodové reformě mají většinou jeden pozoruhodný rys: chybí jim jakýkoliv odborný základ. S jednou podstatnou výjimkou, kterou je marketing, do kterého bylo v uplynulém desetiletí investováno velké množství prostředků nejvíce zainteresovanými institucemi – několika českými penzijními fondy a jejich mateřskými finančními skupinami. Marketing je v praxi obvykle důležitější než samotný produkt, který je předmětem prodeje. To platí i v politice, ostatně jsme toho byli svědky i nyní, při našich parlamentních volbách. A nejen u nás – vzpomeňme si třeba na to, že americký prezident Ronald Reagan byl původně populární herec.

České penzijní fondy na to šly podobně: angažovaly renomované, prvotřídní státní úředníky a experty, aby prosazovali jejich zájmy. Platy generálních ředitelů finančních institucí jsou několikanásobkem platu ministra. Z dřívějších nestranných odborníků se nepozorovaně stanou jinověrci. Jsou však i nadále vnímáni jako nestranní experti a většina médií soutěží o to, aby jim tyto experti poskytli své názory, jak dál rozvíjet důchodovou reformu. Optimální pak je, když ministři úřednické vlády sestaví poradní expertní sbor a jmenují do něj hned vícero expertů ze zainteresovaných finančních institucí. Objektivita je zaručena, velmi schopní zainteresovaní experti ovládnou celý sbor a předloží budoucím vládním stranám dvě klientelistické varianty důchodové reformy, jednu většinovou a druhou menšinovou – ať si vyberou.

Odborný základ marketingově pojaté důchodové reformy není důležitý, důležité jsou pouze prodejní argumenty. Základním prodejním argumentem je to, že populace stárne a stát nebude mít dost peněz na budoucí přiměřené veřejné penze. Na tom něco je, jako na všech prodejních argumentech. Ostatně s tímto prodejním argumentem se již řádově 50 let prodává soukromé životní pojištění. Potenciálnímu klientovi se odhadem spočítá jeho starobní důchod a porovnáním se stávajícím výdělkem se zjistí, že důchod je na úrovni třeba 40 % výdělku. Chce-li si klient udržet svou životní úroveň i po odchodu do penze, tak musí koupit můj produkt. Pokud stát poskytuje dotace k mému produktu, tak se mi argumentuje daleko snadněji. Pokud jsou dotace extrémně vysoké, jako je tomu v českém penzijním připojištění se státním příspěvkem, tak už ani nemusím argumentovat zabezpečením ve stáří – prodávám již pouze státní dotace. Jen hlupák můj produkt nekoupí – vždyť by okrádal rodinu; to mu také řeknu, když mi bude tvrdit, že nemá peníze na spoření.

Marketingový přístup k poslancům a vládním úředníkům musí být sofistikovanější, než k běžným klientům penzijního fondu. Alespoň do doby, než se moje důchodová reforma dostane do vládního prohlášení, pak se již mohu odvolávat na vládní prohlášení a nemusím již tolik věcně argumentovat. Ostatně populace stárne, tak co. O to opřu svou argumentaci a podložím ji zakoupením nových demografických projekcí na 50 a více let. Vytvořím si model, ze kterého mi vyjde, že jednou stejně všichni budou od státu dostávat stejný důchod – nic jiného mi ani vyjít nemůže, protože jsem si ohlídal konstrukci a parametry modelu. Aby se tyto důchody zvýšily, tak část dnešního sociálního pojistného vyvedu ze státního rozpočtu a tím dojde k vyšší diverzifikaci. Fiskální udržitelnost

důchodového systému posílím tím, že toto vyvedené pojistné nahradím růstem státního dluhu o 50 mld. Kč ročně. Děláním a splácením tohoto dluhu povede ke spravedlivějšímu rozložení mezigeneračního břemene v čase, to musí všichni pochopit.

Navrhované klientelistické varianty důchodové reformy bohužel nemají žádný odborný základ – kromě obecně známých skutečností o demografickém vývoji. Před 10-15 lety jakýsi základ měly, konkrétně ve výzkumné zprávě Světové banky z roku 1994. Přeměna podstatné části veřejných penzí na povinné soukromé penze měla nejen odstranit demografický finanční problém, ale navíc i vyvolat ekonomický zázrak – zvýšit ekonomický růst o asi 1 % každoročně! Za pár let se však potvrdilo, že jde o největší vědecký podvod 20. století. Světová banka nám – všem státům EU – dnes doporučuje Panevropský penzijní systém, jehož základním pilířem je moderní sociální starobní pojištění (NDC), vedle toho se počítá s významnými sociálními penzemi a také s dobrovolnými soukromými penzemi. Povinné soukromé pojištění či spoření je zcela ze hry – protože je to naprostý ekonomický nesmysl. Při výzkumu penzijní teorie a politiky na VŠFS jsme v roce 2008 odhalili, že Světová banka rozpracovává koncept Panevropského penzijního systému od roku 2003, za účasti předních světových a národních expertů. Stačí si to nastudovat. Naši experti o tom jakoby nic neví, popř. o tom nic vědět nechtějí. V únoru 2010 jim všem VŠFS naservírovala na CD nejen naše výzkumné výstupy, ale i originální materiály, aby se nemohli vymlouvat, že nic neví. Zatím vše úspěšně tají, soudě alespoň podle zápisů z jednání Poradního expertního sboru.

Obě klientelistické varianty poškozují nejen sociální zabezpečení, ale i veřejné finance. Povinné soukromé starobní spoření či pojištění je několikanásobně režijně dražší než veřejné penze. Kromě toho povinné soukromé penze generují obrovský státní dluh – stát si na ně musí vypůjčit. V menší míře to platí i pro menšinovou variantu, kde půjde o dobrovolné spoření 3 % z výdělku, ke kterému stát přihodí další 3 % ze státních peněz. Státní dotace by byly ještě vyšší, než jsou dnes i v návrhu zákona o penzijním spoření, který spadl pod parlamentní volební stůl. Růst dluhů se ovšem do marketingové důchodové reformy, která představuje nový velký byznys pro penzijní fondy, nehodí. Kampaň je však rozjetá, tak snad zvítězíme. Až se dodatečně zjistí, jak to škodí ekonomice, tak už vláda nás jen tak nebude moci zrušit, protože jsme do projektu investovali hodně peněz. Žádná vláda přeci nemůže znehodnotit zahraniční investice, které jsme uskutečnili v dobré víře, že to český státní rozpočet utáhne po nekonečně dlouhou dobu. Není nad kvalitně zpracovaný marketing!

Prof. Ing. Jaroslav Vostatek, CSc. je vedoucím katedry veřejné ekonomiky na Vysoké škole finanční a správní od roku 2007. Bezprostředně předtím byl po dobu více než 8 let předsedou představenstva a generálním ředitelem životní pojišťovny Wüstenrot.

jaroslav.vostatek@vsfs.cz